

# 5. Preferenční diskriminace

---

# PTA (Preferential Trade Arrangement )

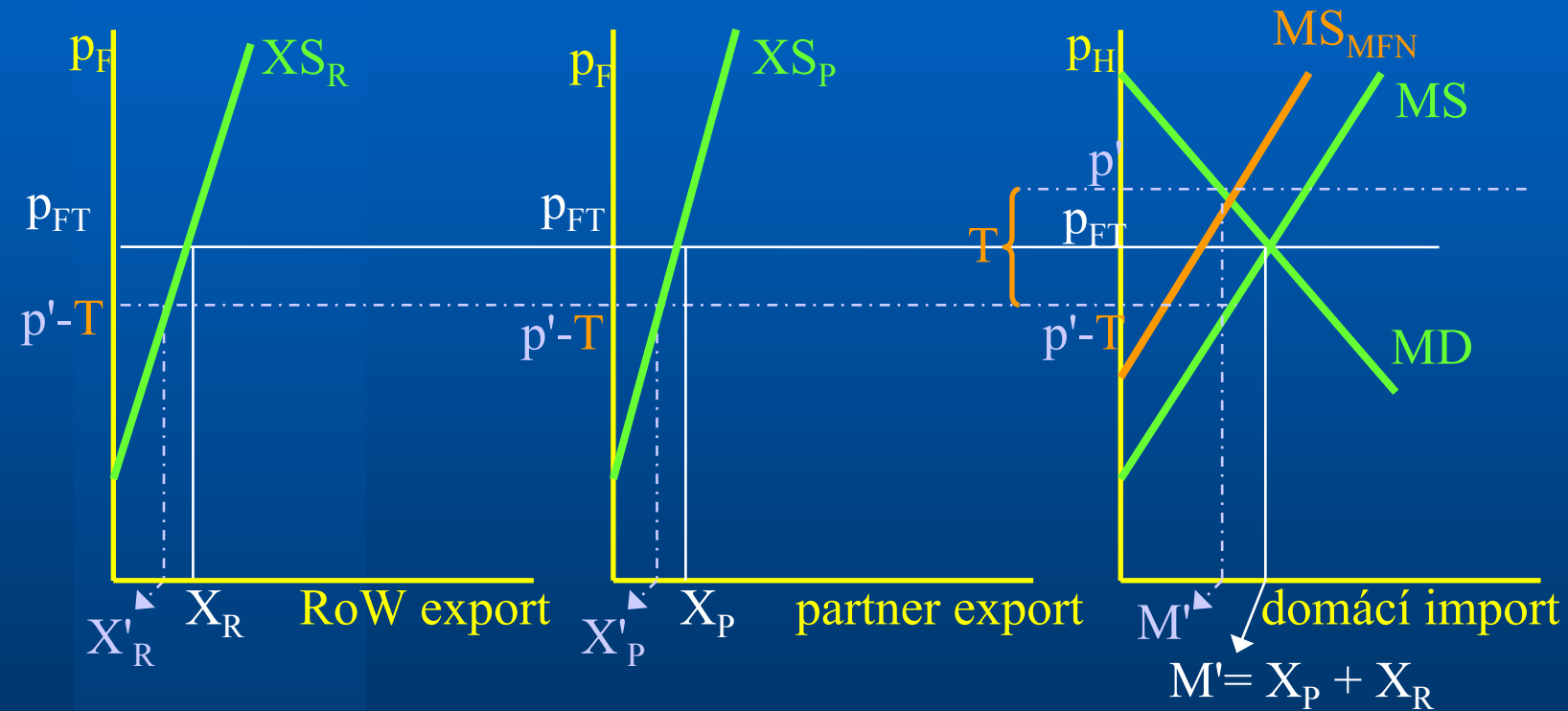
- **diskriminační liberalizace obchodu**
  - překážky obchodu odstraňovány pouze určitým zemím
- **diskriminační protekcionismus**
  - překážky obchodu uvalovány s výjimkou určitých zemí

# PTA diagram, MFN cla

Ne-partner (RoW)

Partner (P)

Doma (H)



volný obchod:  $p_{FT}$ ,  $X_R$ ,  $X_P$ ,  $M$

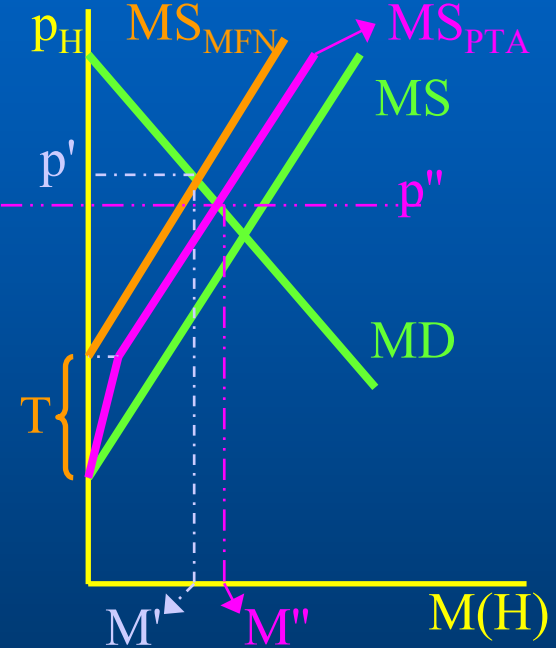
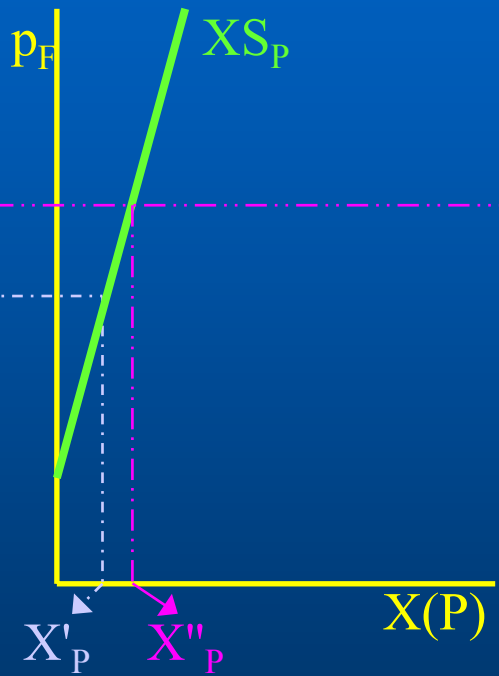
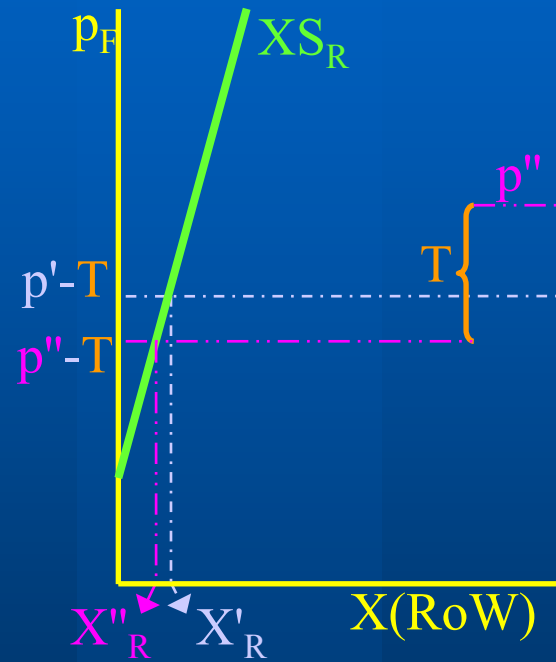
MFN cla:  $p'$  (H),  $p'-T$  (RoW, P),  $X'_R$ ,  $X'_P$ ,  $M'$

# PTA diagram, z MFN na PTA cla

Ne-partner (RoW)

Partner (P)

Doma (H)



↓ p z  $p'-T$  na  $p''-T$   
 ↓ X z  $X'_R$  na  $X''_R$

↑ p z  $p'-T$  na  $p''$   
 ↑ X z  $X'_P$  na  $X''_P$

↓ p z  $p'$  na  $p''$   
 ↑ M z  $M'$  na  $M''$

## Efekty tvorby obchodu a přesunu obchodu

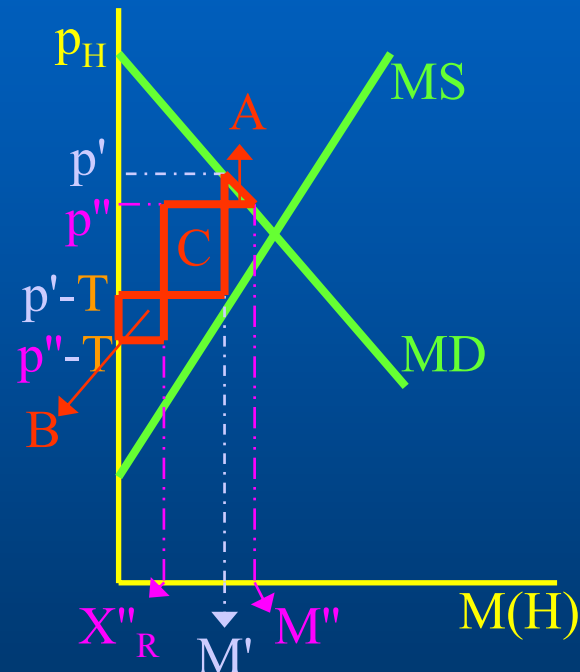
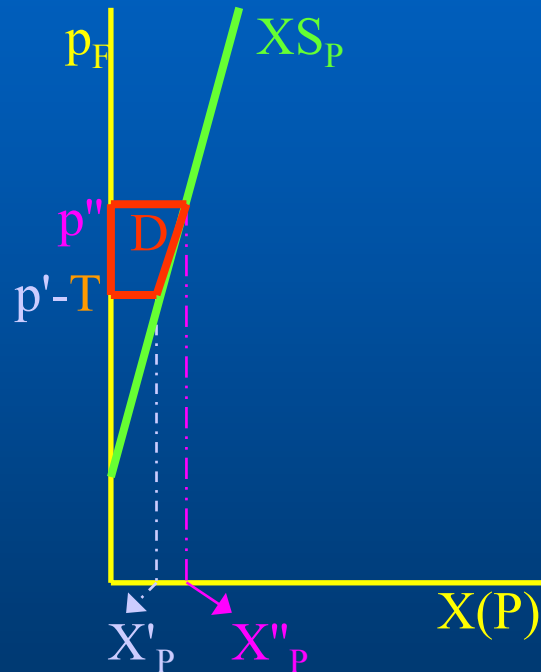
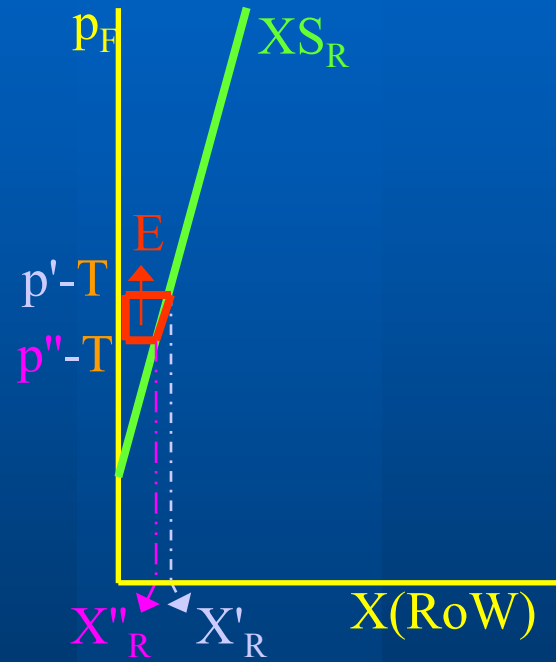
- Tvorba obchodu (trade creation)
  - růst importu z  $M'$  na  $M''$
  - $\uparrow$  množství nakupovaného za nižší MC (P) oproti vyšším MC (H)  
 $\Rightarrow \uparrow$  bohatství
- Přesun obchodu (trade diversion / supply switching)
  - pokles exportu u RoW z  $X'_R$  na  $X''_R$  ( $\uparrow X$  (P) na úkor  $\downarrow X$  (RoW))
  - $\uparrow$  množství nakupovaného za vyšší MC (P) oproti nižším MC (RoW)  $\Rightarrow \downarrow$  bohatství

# Analýza bohatství - PTA

Ne-partner (RoW)

Partner (P)

Doma (H)



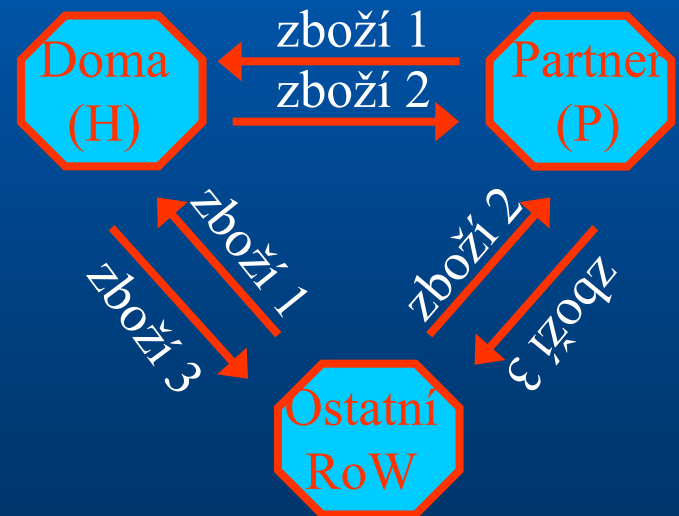
(-) price efekt }  $\downarrow$  o  $E$   
 (-) volume efekt }  
 $\Rightarrow - E$

(+) price efekt }  $\uparrow$  o  $D$   
 (+) volume efekt }  
 $\Rightarrow + D$

(+) volume efekt -  $\uparrow$  o  $A$   
 (-) price efekt -  $\downarrow$  o  $C$   
 (+) price efekt -  $\uparrow$  o  $B$   
 $\Rightarrow +A+B-C$   
 6

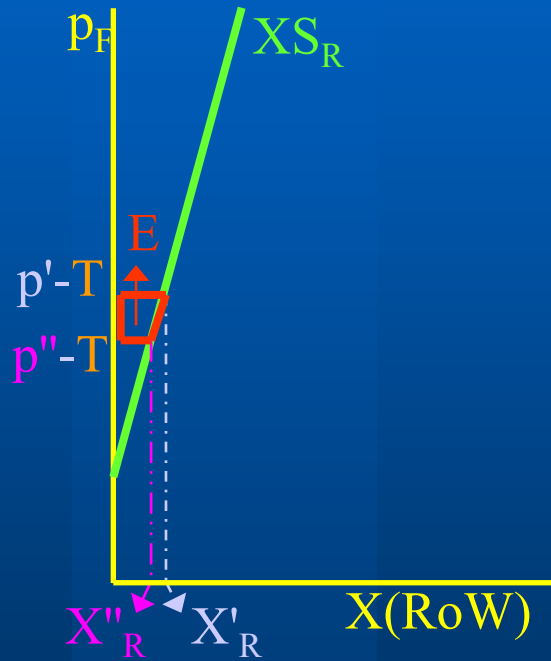
# Analýza celní unie (CU)

- FTA uvnitř zóny
- společný vnější celní sazebník
- předpoklady analýzy
  - země H, P tvoří CU
  - země RoW stojí vně
  - původně H, P, RoW MFN cla na všechny importy



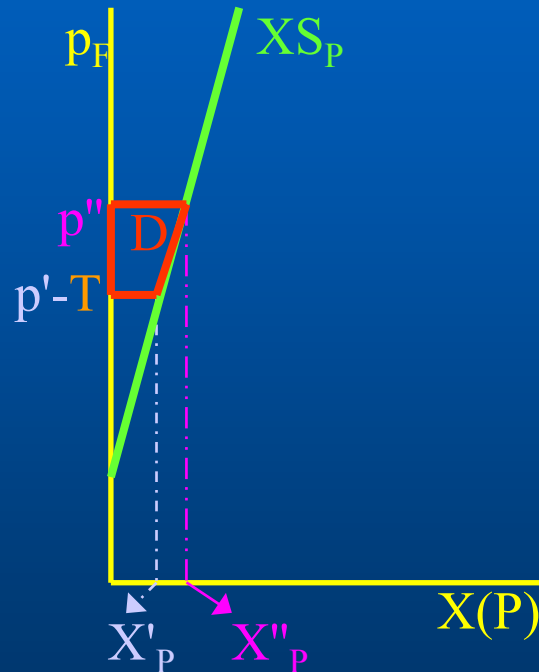
# Analýza bohatství - CU

zboží 1&2 pro RoW



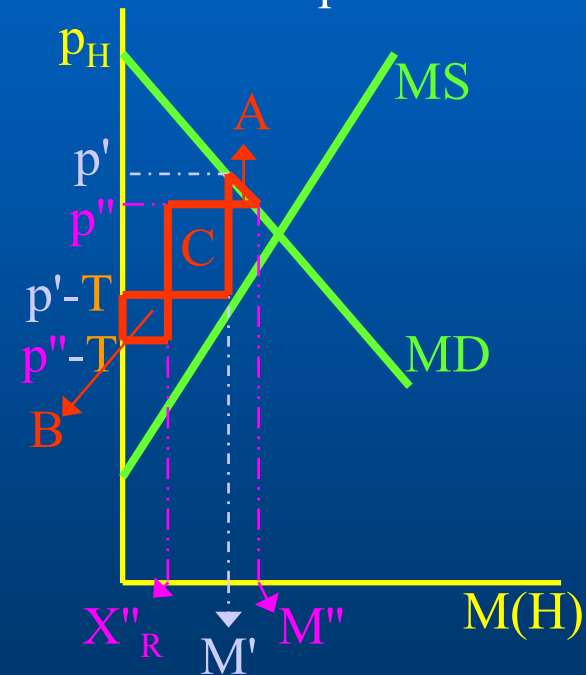
import trh: beze změn  
export trh:  $-E(P)-E(H)$

zboží 2 pro H  
zboží 1 pro P



import trh:  $+A+B-C$   
export trh:  $+D$

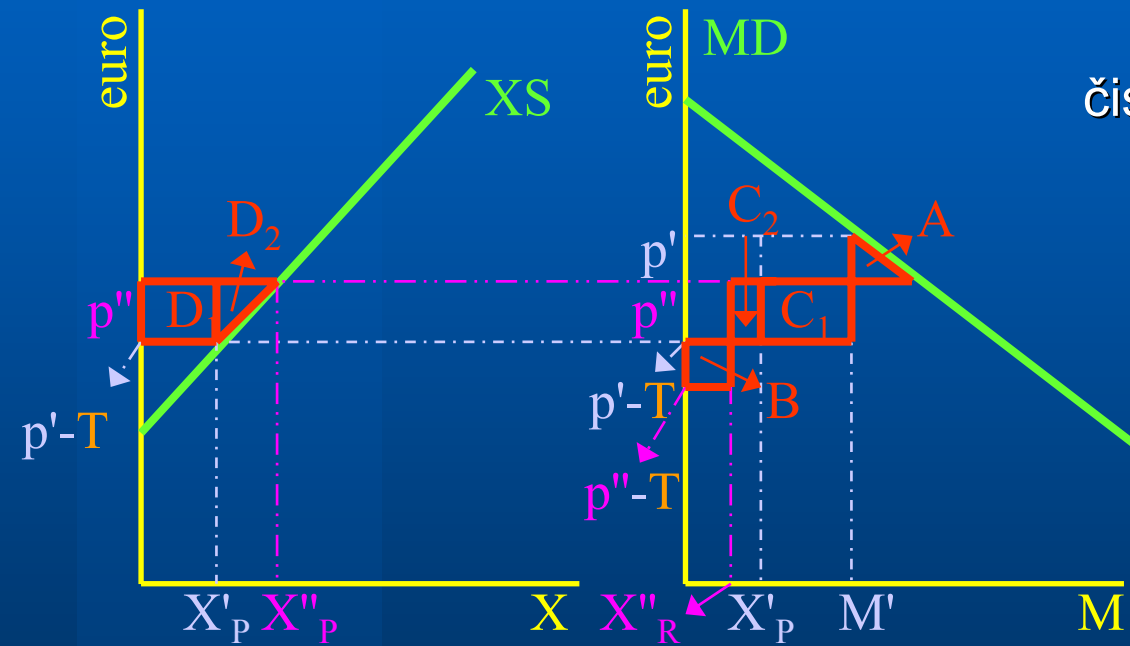
zboží 1 pro H  
zboží 2 pro P



import trh:  $+A+B-C$   
export trh:  $+D$



# Analýza bohatství - CU



čistý efekt (H):  $+A+B+D_2-C_2$

ztráta  $C_1$  (zb.1) = zisk  $D_1$  (zb.2)

## Efekty CU

- CU je pro H zemi přínosnější než jednostranné snížení cel pro partnera
  - $+A+B-C$  (jednostranné snížení cel)
  - $+A+B+D_2-C_2$  (CU)
- CU je pro RoW zemi horší než jednostranné snížení cel H země pro P zemi
  - $-E$  (jednostranného snížení cel)
  - $-E-E$  (CU)

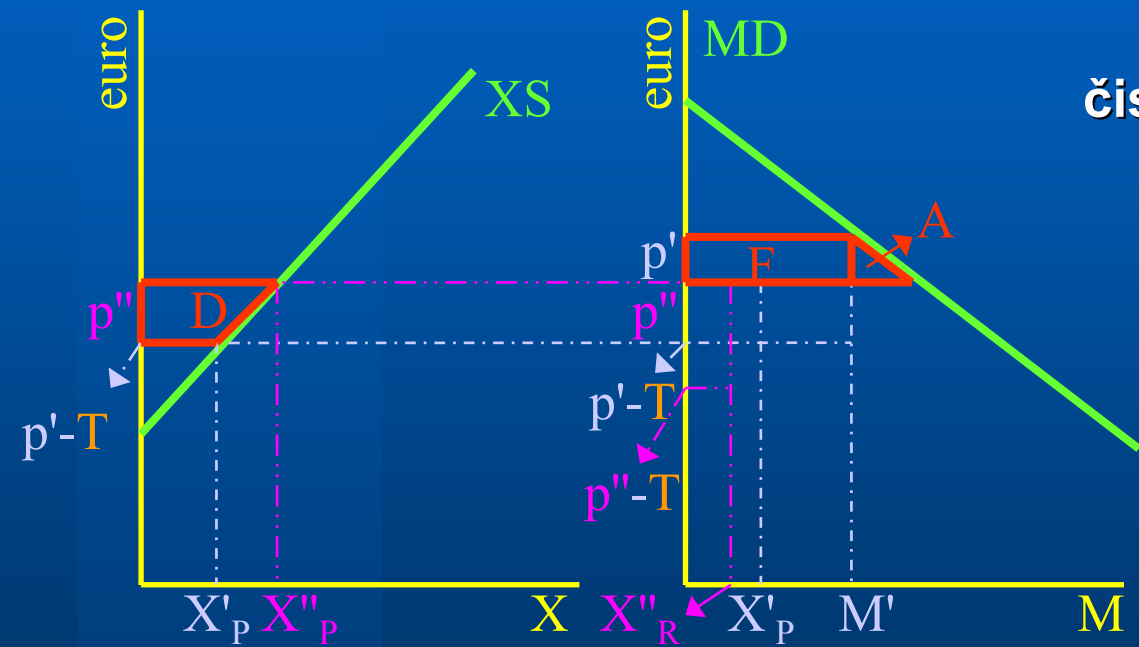
## Sekundární efekty CU

- RoW bylo donuceno k  $\downarrow X$
  - M zůstalo beze změn
- ⇒ Krátké období: obchodní deficit
- 
- je pravděpodobná depreciační měny
  - $\downarrow p X$
  - $\uparrow p M$
- ⇒ dlouhé období: bilance obchodu se vyrovná

# Frikční liberalizace

- cenový efekt a efekt objemu (price + volume effect)
  - analogické preferenční liberalizaci
  - celkově oba efekty vždy pozitivní
- efekty bohatství
  - analogické preferenční liberalizaci
  - navíc není přítomna ztráta celního výnosu

# Analýza bohatství – frikční liberalizace



čistý efekt (H): **+A+F+D**

## CU x FTA

- 1957 se země v Římské smlouvě zavázaly k vytvoření CU (v rámci EEC)
- 1960 se jiné země zavázaly k vytvoření FTA (v rámci EFTA)

# Přesun obchodu

- cla mezi zeměmi navzájem odstraněna
- cla vůči třetím zemím různá
  - ⇒ celní spekulace (dovážet přes zemi s nejnižšími cly) = trade deflection
- způsoby eliminace celních spekulací
  - ⇒ vytvoření CU
  - ⇒ rules of origin

## Pravidla původu (Rules of origin)

- pravidla bezcelního obchodu v rámci FTA
- bez cla se obchodují výrobky vyrobeny na území FTA
  - problémem je určení místa výroby (např. počítač ve Švýcarsku sestaven z asijských komponent)
- zboží je klasifikováno a podle ní se pak obchoduje s nebo bez cel
  - problémem je obcházení klasifikací (např. monitory podléhají clům, v sestavě jsou již kancelářskou technikou a exportují se bezcelně)



# Problémy pravidel původu

- **dodatečný náklad**
  - zboží se upravuje (přebaly, sestavy), aby bylo v bezcelní kategorii
  - někdy náklady tak vysoké, že firmy raději platí cla i u domovských výrobků
- **skrytý protekcionismus**
  - v podmínkách často zohledňování největší hráči a to tak, aby v kategorii bezcelní byli jediní

## Problémy CU

- **nutný určitý stupeň politické integrace**
- **problém vytvoření společného celního sazebníku**
  - **velká zemědělská cla (Francie – ochrana zemědělců, UK – vysoké ceny potravin)**

⇒ **většina obchodních uskupení setrvává v režimu FTA**

# Pravidla WTO

- **nediskriminace v obchodní politice**
  - **cla uvalována v režimu MFN**
- **výjimky pro FTA a CU**
  - **cla musí být mezi členskými zeměmi odstraněna aspoň u 80% obchodu**
  - **odstranění cel musí být do 10ti let**
  - **cla společného sazebníku nesmí být obecně větší než před jeho zavedením**